

Zajímavá ornitologická pozorování na Mostecku (severozápadní Čechy)

Interesting ornithological observations in the Most district (Northwestern Bohemia)

Jaroslav Bažant

Oblastní muzeum v Mostě, příspěvková organizace, Čsl. Armády 1360, CZ-434 01 Most; e-mail: jarabazant@seznam.cz

Abstract

This contribution is aimed to faunistics of less frequent bird species from the Most district observed during 2011–2017. The selection includes wintering species (*Anser indicus*, *Branta leucopsis*, *Clangula hyemalis*, *Melanitta fusca*, *Melanitta nigra* etc.), migrants (*Chlidonias niger*, *Numenius arquata*, *Pandion heliaetus*, *Philomachos pugnax*, *Tringa totanus* etc.) and nesting species (*Oenanthe oenanthe*, *Luscinia svecica cyaneacula*, *Saxicola rubetra*, *Saxicola torquatus* etc.). A total of 70 rare and significant bird species were recorded.

Keywords: birds, faunistics, wetlands, nesting birds, wintering birds, migrants, Most lake, Most district, Northwestern Bohemia

Úvod

Příspěvek shrnuje zajímavá ornitologická pozorování na některých lokalitách Mostecké pánve v okrese Most v letech 2011–2017 a věnuje se zejména mokřadním lokalitám se zvláštním přihlédnutím k jezeru Most. Toto území je se svými specifiky oblastí s poměrně hojným výskytem méně běžných i vysloveně vzácných druhů ptáků.

Metodika

Ptáci byli sledováni vizuálně i akusticky v uvedeném období v průběhu celého roku. Použity byly triedry 8 × 32, 10 × 42 a stativový dalekohled 20–60 × 80. K determinaci bylo použito několik určovacích atlasů (SVENSSON et al. 2012, BARTHEL & DOUGALIS 2011, VINICOMBE et al. 2016). Ornitologická nomenklatura byla převzata ze SVENSSONA et al. (2012). Pozorování probíhala na více lokalitách Mostecká, zejména na jezeře Most. Jedná se o pozorování autora a členů Ornitoklubu Most. Za datem pozorování jsou uvedeny iniciály jména konkrétního pozorovatele (MA – Miloslav Anderle, JB – Jaroslav Bažant, SE – Stanislav Emíng, PN – Petr Novotný, ŠP – Štefan Pecko, VP – Vratislav Prokeš, VT – Vladimír Toman). V případě, že je druh zařazen do Červeného seznamu ptáků České republiky (ŠŤASTNÝ et al. 2017), je za jeho jménem uvedena zkratka kategorie ohrožení: CR – kriticky ohrožený (critically endangered), EN – ohrožený (endangered), VU – zranitelný (vulnerable), NT – téměř ohrožený (near threatened). Dále byly použity tyto zkratky: M – samec, F – samice; ex. – exemplář/exempláře, ad. – adultní exemplář, subad. – subadultní exemplář, juv. – juvenilní exemplář, imm. – nedospělý (immaturní) exemplář.

Výsledky

Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*) EN

Most, jezero Most: 1 ex., 27.IX.2011, JB; 4 ex., 30.VIII.2013, JB; 4 ex., 13.IX.2013, JB; 1 ex., 4.IV.2014, JB; 2 ex., 23.IV.2014, JB; 3 ex., 4.IX.2014, JB; 2 ex., 20.XI.2014, JB; 1 ex., 17.XII.2014, JB; 1 ex., 24.VII.2015, JB; 2 ex., 24.IV.2017, MA; 1 ex., 19.IX.2017, JB, MA; 2 ex., 4.X.2017, JB; **Vtelnno, nádrž „Bettynka“:** 1 ex., 10.VIII.2015, MA; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 1 ex., 7.X.2016, JB, MA.

Bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*) EN

Most, jezero Most: 9 ex. (3 ad. + 6 juv.), 9.VI.2011, JB; 9 ex. (4 ad. + 5 juv.), 6.VI.2012, JB; 16 ex. (4 ad. + 12 juv.), 4.IX.2013, JB; 5 ex. (2 ad. + 3 juv.), 24.VI.2014, JB; 3 ex. (2 MM, 1 F), 10.IV.2015, JB; **Vtelnno, nádrž „Bettynka“:** 1 M, 9.V.2016, JB, MA; 3 ex. (1 pár + 1 juv.), 29.VI.2016, JB; 1 ex., 10.X.2017, JB.

Berneška bělolící (*Branta leucopsis*)

Most, Jezero Most: 4 ex., 13.III.2014, JB.

Bramborníček černohlavý (*Saxicola torquatus*) VU

Most, jezero Most: 12 ex., 11.V.2011, JB; 6 ex., 4.IX.2012, JB; 6 ex., 13.IX.2013, JB; 14 ex. (6 ad. + 8 juv.), 24.VI.2014, JB; 1 pár, 19.I.2015, JB; 4 ex. (1 pár + 2 MM), 15.IV.2015, JB; **Vtelnno, nádrž „Bettynka“:** 2 ex., 9.V.2016, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 3 juv., 14.VI.2016, JB.

Bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*)

Most, jezero Most: 20 ex., 16.VI.2011, JB; 6 ex., 4.IX.2012, JB; 12 ex., 25.IV.2013 JB; 1M, 5.III.2014, JB; 18 ex. (8 ad. + 10 juv.), 3.VI.2014 JB; 5 ex. (1 ad. + 4 juv.), 17.VI.2015, JB; 6 ex. (4 MM, 2 FF), 17.IV.2016, JB; 16 juv., 29.VI.2016, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 1 M, 22.IV.2015, JB; **Vtelnno, nádrž „Bettynka“:** 2 ex., 5.VIII.2015, JB, 3 ex. (1 F + 2 juv.), 27.VI.2016, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 1 pár, 11.V.2016, JB; **Polerady, pískovna BEST** 1 M, 20.VI.2017, JB; **Srpina mezi pískovnou BEST a Křemencovým vrchem:** 4 ex., 20.VI.2017, JB; **Bývalé Židovice, Veledudická výsypka cca 2,5 km ssv. od Polerad:** 2 ex., 20.VI.2017, JB.

Bukač velký (*Botaurus stellaris*) CR

Most, jezero Most: 1 ex., 23.VIII.2011, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 1 ex., 15.VII.2011, MA; 1 ex., 15.IV.2015, MA; **Lišnice, Myslivecký rybník:** 1 ex., 13.IV.2016, JB, ŠP.

Bukáček malý (*Ixobrychus minutus*) CR

Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“: 1 F, 19.V.2015, JB; 1 pár, 25.VI.2015, JB, MA; 1M, 26.VIII.2015, JB; 1 F, 13.VII.2017, MA.

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*) NT

Most, jezero Most: 1 ex., 9.VI.2011; JB, 3 ex., 10.V.2016, JB, SE, VT; 1 ex., 20.V.2016, JB, MA; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 2 ex., 15.VIII.2017, MA; **Havraň, pole cca 100 m s. od vsi:** 1 ex., 17.VII.2017, JB.

Čáp černý (*Ciconia nigra*) VU

Most, jezero Most: 1 ex., 28.VIII.2012, JB; **Vteln, nádrž „Bettyňka“:** 2 ex., 27.VII.2016, JB, ŠP; **Polerady, pískovna BEST:** 1 ex., 31.V.2017, JB, ŠP.

Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) VU

Most, jezero Most: 2 ex., 24.IV.2012, JB; 4 ex., 27.IV.2012, JB; 8 ex. (4 ad. + 4 juv.), 23.VIII.2012, JB; 11 ex., 4.IX.2013, JB; 4 ex., 13.III.2014, JB; 6 ex. (2 ad. + 4 juv.), 10.VI.2014, JB; 11 ex., 24.VII.2014, JB; 2 ex., 18.III.2015, JB; 1 pár, 19.V.2015, JB; 8 ex. (1 pár + 6 juv.), 25.VI.2015, JB; 6 ex., 10.V.2016, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 2 ex., 24.III.2015, JB; 9 ex., 20.XI.2016, MA; 8 ex., 17.XII.2017, MA; **Havraň, mokřad pod bývalým cukrovarem:** 2 páry, 12.V.2015, JB; 3 ex., 8.VI.2015, JB; 1 pár, 27.IV.2017, JB, MA; 1 pár, 17.V.2017, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 5 ex., 21.III.2017, MA; 9 ex., 25.III.2017, MA; **Polerady, pískovna BEST:** 1 juv., 18.VI.2017, MA; 2 ex., 8.VIII.2017, MA.

Čírka modrá (*Anas querquedula*) CR

Most, jezero Most: 4 ex., 3.IV.2012, JB; 1 pár, 7.IV.2014, JB; 3 ex. (2 MM, 1 F), 29.IV.2014, JB; 1 pár, 15.IV.2015, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 1 M, 15.IV.2015, JB; **Čepirohy, rybník „Rákosák“:** 1 M, 28.III.2017, JB; **Vteln, nádrž „Bettyňka“:** 1 M, 13.IV.2017, MA.

Čírka obecná (*Anas crecca*) CR

Most, jezero Most: 10 ex., 3.XII.2011, JB; 3 ex., 5.III.2012, JB; 2 páry, 4.XII.2012, JB; 9 ex. (4 MM, 5 FF), 8.I.2013, JB; 4 páry, 26.XI.2013, JB; 1 pár, 25.II.2015, JB; 3 MM 9, .XII.2016, JB; 8 ex., 4.X.2017, JB; **Vteln, nádrž „Bettyňka“:** 1 pár, 2.IV.2016, JB; 3 ex. (2 MM, 1 F), 27.VI.2016, JB; 3 ex. (1 M, 2 FF), 22.IX.2016, JB; 6 párů, 7.III.2017, MA; 2 MM, 28.III.2017, JB, ŠP; 1 pár, 3.V.2017, JB; **Havraň, mokřad pod bývalým cukrovarem:** 4 páry, 13.IV.2016, JB, ŠP; 4 ex., 31.VIII.2016, JB; 20 ex., 19.III.2017, JB; 8 ex., 22.IX.2017, JB, MA; **Bývalé Kopisty:** 4 ex., 30.IX.2017, JB.

Hohol severní (*Bucephala clangula*) EN

Most, jezero Most: 43 ex. (22 MM, 21 FF), 12.II.2014, JB; 54 ex. (15 MM, 39 FF), 19.I.2015, JB; 56 ex. (30 MM, 26 FF), 4.II.2016, JB; 62 ex. (29 MM, 33 FF), 14.I.2017, JB, PN, SE, ŠP, VT; 36 ex. (21 MM, 15 FF), 28.XI.2017, JB, MA; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 7 ex. (3 MM, 4 FF), 7.XII.2017, MA.

Hoholka lední (*Clangula hyemalis*)

Most, jezero Most: 3 FF, 14.I.2017 JB, PN, SE, ŠP, VT; 3 FF, 18.I.2017, JB, MA, ŠP; 1 F, 15.II.2017, JB, MA, ŠP.

Husa běločelá (*Anser albifrons*)

Most, jezero Most: 1 ex., 11.IV.2012, JB; 9 ex., 6.XI.2012, JB; 2 ex., 26.XI.2014, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 6 ex., 26.II.2017, MA.

Husa indická (*Anser indicus*)

Most, jezero Most: 1 ex., 22.I.2013, JB.

Husice liščí (*Tadorna tadorna*) CR

Most, jezero Most: 2 ex., 28.I.2015, JB; 3 páry, 17.IV.2016, JB; **Vteln, nádrž „Bettyňka“:** 1 ex., 12.IV.2017, MA.

Husice nilská (*Alopochen aegyptiacus*)

Most, jezero Most: 7 ex., 17.XII.2013, JB; 4 ex., 3.I.2014, JB; 5 ex., 16.VI.2014, JB; 2 ex., 10.XII.2014, JB; 1 ex., 22.IV.2015, JB; 1 pár, 17.VI.2015, JB; 1 pár, 25.VI.2015, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 9 ex., 24.III.2015, JB; 4 ex., 6.IV.2016, JB; 1 pár, 12.XII.2017, MA; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 1 pár, 12.V.2015, JB; **Most, rybník u kostela:** 4 ex., 3.II.2016, JB; **Lužice, nádrž „Lužice 2“:** 3 ex., 13.XI.2016, JB; **Vtelnno, nádrž „Bettynka“:** 1 pár, 11.V.2017, JB, MA; **Polerady, pískovna BEST:** 1 pár, 31.V.2017, JB, ŠP; 1 pár, 20.VI.2017, JB.

Hvízdák euroasijský (*Anas penelope*) NA

Most, jezero Most: 1 pár, 31.XII.2014, JB; 102 ex. (60 MM, 42 FF), 6.III.2015, JB; 8 ex., 28.XI.2017, JB, MA; **Bývalé Kopisty:** 2 ex., 4.X.2017, JB.

Chřástal kropenatý (*Porzana porzana*) EN

Vtelnno, nádrž „Bettynka“: 1 ex., 10.VIII.2015, MA; 1 ex., 11.VIII.2017, MA.

Chřástal vodní (*Rallus aquaticus*) VU

Most, jezero Most: 1 ex., 19.II.2014, JB; **Vtelnno, nádrž „Bettynka“:** 1 ex., 5.VIII.2015, MA; 1 ex., 27.IV.2017, JB, MA; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 3 ex. (1 ad. + 2 juv.), 18.VII.2017, MA; **Most, nádrž Nejedlý:** 1 ex., 28.IV.2016, JB, MA, ŠP; **Líšnice, Myslivecký rybník:** 1 ex., 24.VI.2016, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 1 ex., 29.IX.2016, MA; **Dolní Jiřetín, propadlina:** 1 ex., 30.IX.2016, JB; **Bývalé Kopisty:** 1 ex., 10.IV.2017, JB.

Jeřáb popelavý (*Grus grus*) CR

Most, jezero Most: 5 ex., 20.V.2016, MA; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 2 ex., 25.IV.2014, MA; **Mariánské Radčice, modelářské letiště:** 2 ex., 9.VI.2016, MA; **Havraň, pole cca 100 m s. od vsi:** 5 ex., 25.VII.2017, JB, PN, ŠP.

Jespák bojovný (*Philomachus pugnax*)

Nemilkov, Nemilkovský rybník: 5 ex., 26.III.2017, MA; 6 ex., 28.III.2017, JB, MA.

Jespák obecný (*Calidris alpina*)

Most, jezero Most: 1 ex., 23.X.2012, JB; **Vtelnno, nádrž „Bettynka“:** 1 juv., 12.IX.2017, MA.

Koliha velká (*Numenius arquata*) CR

Most, jezero Most: 2 ex. 4.IX.2012, JB.

Konipas luční (*Motacilla flava*) VU

Most, jezero Most: 18 ex. (8 ad. + 10 juv.), 18.V.2011, JB; 15 ex. (4 ad. + 11 juv.), 25.VIII.2011, JB; 3 ex., 5.X.2011, JB; 2 ex., 17.IX.2012, JB; 16 ex., 23.VIII.2012, JB; 17 ex. (5 ad. + 12 juv.), 4.IX.2013, JB; 6 ex., 16.IV.2014, JB; 7 juv., 10.VI.2014, JB; 2 ex., 22.IV.2015, JB; 4 ex., 17.VI.2015, JB; 6 ex. (4 MM, 2 FF), 20.V.2016, JB; 18 ex., 21.IV.2017, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 3 ex., 30.IV.2015, JB; 2 ex. (1F + 1 juv.), 14.VI.2016, JB, MA; **Polerady, pískovna BEST:** 6 ex. (2 ad. + 4 juv.), 20.VI.2017, JB; 4 ex., 5.IX.2017, JB, MA, ŠP.

Křepelka polní (*Coturnix coturnix*) NT

Most, jezero Most: 1 ex., 7.V.2014, JB; 5 ex., 19.V.2017, JB.

Kulík říční (*Charadrius dubius*) VU

Most, jezero Most: 2 ex., 19.IV.2012, JB; 3 ex., 29.IV.2014, JB; 4 ex., 20.V.2014, JB; 2 ex., 22.IV.2015, JB; 2 ex., 15.VI.2015, JB; 3 ex., 10.V.2016, JB; 3 ex., 21.IV.2017, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 3 ex., 25.III.2017, MA; 5 ex., 29.III.2017, JB, MA; **Polerady, pískovna BEST:** 2 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 1 pár, 6.VI.2017, JB; 16.VI.2017, JB, MA; 2 ex. (1 ad. + 1 juv.), 3.VIII.2017, JB, ŠP; 1 juv., 17.VIII.2017, JB.

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*) VU

Most, jezero Most: 1 ex., 23.VIII.2011, JB; 1 ex., 9.IV.2013, JB; 2 ex., 3.I.2014, JB; 2 ex., 25.II.2014, JB; 2 ex., 9.X.2014, JB; 4 ex., 31.XII.2014, JB; 1 ex., 13.I.2015, JB; 1 ex., 17.I.2016, JB; 1 ex., 14.I.2017, JB; **Lužice, nádrž „Lužice 2“:** 1 ex., 13.XI.2016, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 1 ex., 10.XI.2015, JB; 1 ex., 31.VIII.2016, JB; **Havraň, mokřad pod bývalým cukrovarem:** 1 ex., 24.VI.2016, JB; **Srpina mezi pískovnou BEST a Křemencovým vrchem:** 1 ex., 5.IX.2017, JB, MA, ŠP.

Linduška úhorní (*Anthus campestris*) CR

Most, jezero Most: 3 ex., 23.V.2011, JB; 1 ex., 3.VI.2011, JB; 4 ex., 25.VIII.2011, JB; 1 ex., 19.IV.2012, JB; 1 ex., 20.V.2014, JB; 1 ex., 3.VI.2014, JB; 1 juv., 10.VI.2014, JB; 2 ex., 24.VII.2014, JB; 1 ex., 19.V.2017, JB.

Luňák červený (*Milvus milvus*) CR

Most, jezero Most: 1 ex., 20.IX.2011, JB; 1 ex., 3.IV.2012, JB; 1 ex., 11.IV.2012, JB; 1 ex., 23.IV.2014, JB; **Havraň, pole cca 100 m s. od vsi:** 1 ex., 17.VII.2017, JB; 1 ex., 25.VII.2017, JB, PN, ŠP; **Bývalá Kamenná Voda:** 1 ex., 29.VIII.2017, JB, MA, ŠP.

Luňák hnědý (*Milvus migrans*) CR

Most, jezero Most: 1 ex., 14.VI.2011, JB; 1 ex., 19.IV.2012, JB; 1 ex., 24.IV.2012, JB; **Havraň, pole cca 100 m s. od vsi:** 1 ex., 17.VII.2017, JB.

Lžičák pestrý (*Anas clypeata*) CR

Most, jezero Most: 1 pár, 3.VI.2011, JB; 4 ex., 28.III.2012, JB; 3 ex. (1 M, 2 FF), 17.X.2012, JB; 10 ex. (2 MM, 8 FF), 28.XI.2012, JB; 2 páry, 25.IV.2013, JB; 1 pár, 13.I.2014, JB; 5 ex. (3 MM, 2 FF), 23.IV.2014, JB; 1 pár, 22.V.2014, JB; 2 páry, 10.IV.2015, JB; 1 pár, 28.XI.2017, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 1 pár, 13.IV.2016, JB, ŠP; **Vtelnno, nádrž „Bettyňka“:** 1 pár, 17.IV.2016, JB; 1 pár, 2.V.2016, JB; 1 pár, 29.VIII.2016, MA; 5 ex. (3 MM, 2 FF), 18.IV.2017, JB; **Havraň, mokřad pod bývalým cukrovarem:** 2 MM, 7.X.2016, JB; 3 ex. (1 M, 2 FF), 28.III.2017, JB; 1 pár, 30.X.2017, JB, MA, ŠP; **Bývalé Kopisty:** 3 ex. (2 MM, 1 F), 25.V.2017, JB.

Morčák malý (*Mergellus albellus*)

Most, jezero Most: 1 F, 31.XII.2014, JB; 2 FF, 17.I.2016, JB; 3 FF, 4.II.2016, JB; 1 F, 14.I.2017, JB, PN, SE, ŠP, VT.

Morčák prostřední (*Mergus serrator*)

Most, jezero Most: 2 ex. (1 M, 1 F), 28.II.2013, JB; 3 ex. (1 M, 2 FF), 7.XI.2017, JB.

Morčák velký (*Mergus merganser*) CR

Most, jezero Most: 2 imm., 28.XI.2011, JB; 1 F, 2.III.2012, JB; 1 F, 6.XI.2012, JB; 11 ex. (1M, 10 FF), 22.I.2013, JB; 9 ex. (3 MM, 6 FF), 7.II.2013, JB; 8 ex. (1 M, 7 FF), 14.XI.2013, JB; 7 ex. (2 MM, 5 FF), 17.XII.2013, JB; 1 pár, 30.I.2014, JB; 6 ex. (2 MM, 4 FF), 12.II.2014, JB; 7 ex. (4 MM,

3 FF), 31.XII.2014, JB; 4 ex. (1 M, 3 FF), 19.I.2015, JB; 3 páry, 3.II.2015, JB; 7 ex. (3 MM, 4 FF), 17.I.2016, JB; 4 FF, 10.XI.2016, JB; 37 ex. (17 MM, 20 FF), 14.I.2017, JB, PN, SE, ŠP, VT; 5 MM, 14.XI.2017, JB; 1 M, 12.XII.2017, JB, MA.

Moták lužní (*Circus pygargus*) EN

Polerady, pole cca 300 m s. od pískovny BEST: 1 F, 16.VI.2017, JB; 1 F, 19.VI.2017, JB; 1 F, 20.VI.2017, JB; 1 pár, 21.VI.2017, JB, MA; 1 M, 22.VI.2017, MA; 1 F, 17.VII.2017, JB; 1 juv., 9.VIII.2017, MA; 1 ex., 17.VIII.2017, JB.

Moták pilich (*Circus cyaneus*) CR

Most, jezero Most: 1 F, 19.II.2013, JB; 1 F, 12.II.2014, JB; 1 F, 13.III.2014, JB; 1 M, 7.IV.2014, JB; 1 M, 20.V.2014, JB.

Moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*) VU

Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“: 2 ex., 20.IX.2015, MA; 2 ex., 16.VI.2016, MA; 1 pár (stavba hnízda), 30.V.2017, JB, MA.

Orel mořský (*Haliaeetus albicilla*) EN

Most, jezero Most: 1 imm., 12.X.2011, JB; 1 ad., 20.XII.2011, JB; 1 ex., 4.X.2012, JB; 2 imm., 25.I.2013, JB; 1 ex., 7.II.2013, JB; 1 ad., 7.XI.2013, JB; 2 ad., 4.II.2014, 2014, JB; 1 ex., 12.II.2014, JB; 1 ad., 28.II.2014, JB; 1 ad., 17.XII.2014, JB; 1 ad., 31.XII.2014, JB; 1 ex., 10.III.2015, JB; 1 ad., 17.I.2016, JB; 1 ex., 4.II.2016, JB; 1 ad., 15.II.2017, JB, MA, ŠP; 1 imm., 20.II.2017, MA; 2 ex. (1 subad. + 1 imm.), 12.XII.2017, JB, MA.

Orlovec říční (*Pandion haliaetus*)

Most, jezero Most: 1 ex., 23.VIII.2011, JB; 1 ex., 25.VIII.2011, JB; 1 ex., 28.VIII.2012, JB; 1 ex., 4.IX.2013, JB; 1 ex., 13.IX.2013, JB; 1 ex., 28.VIII.2014, JB; **Polerady, stožár el. vedení cca 300 m s. od pískovny BEST:** 1 ex., 3.VIII.2017, JB, ŠP.

Ostralka štihlá (*Anas acuta*) RE

Most, jezero Most: 1 ex., 20.XII.2011, JB; 3 ex. (1 M, 2 FF), 28.XI.2012, JB; 1 M, 12.XI.2014, JB; 1 M, 10.XII.2014, JB; 1 M, 10.V.2016, JB, SE, VT.

Pisík obecný (*Actitis hypoleucos*) EN

Most, jezero Most: 6 ex., 27.IV.2012, JB; 5 ex., 7.IX.2012, JB; 1 ex., 29.IV.2014, JB; 13 ex., 28.VIII.2014, JB; 1 ex., 9.X.2014, JB; 4 ex., 24.IV.2017, JB, MA; **Vtelnno, nádrž „Bettyňka“:** 2 ex., 5.VIII.2015, JB; **Bývalé Kopisty, rybník za seřadovací nádražím:** 1 pár, 28.IV.2016, JB, ŠP; **Polerady, pískovna BEST:** 1 ex., 3.VIII.2017, JB, ŠP; 1 ex., 17.VIII.2017, JB; 1 ex., 19.IX.2017, JB, MA.

Polák kaholka (*Aythya marila*)

Most, jezero Most: 9 ex. (3 MM, 6 FF), 19.I.2015, JB; 11 ex. (4 MM, 7 FF), 28.I.2015, JB; 11 ex. (4, MM, 7 FF), 10.III.2015, JB.

Potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*) CR

Most, jezero Most: 25 ex., 16.VI.2011, JB; 5 ex., 13.III.2014, JB; 2 ex., 20.V.2016, JB; 1 ex., 10.XI.2016, JB, MA, PN, ŠP; **Vtelnno, nádrž „Bettyňka“:** 3 páry, 4.VI.2015, JB; 1 juv., 5.VIII.2015, JB; 2 páry, 2.IV.2016, JB; 7 ex. (2 páry + 2 juv. + 1 ad.), 27.VII.2016, JB, MA, ŠP; 6 ex.

(tok),31.III.2017, JB; 8 ex., 25.IV.2017, JB; **Most, Nádrž Vrbenský:** 1 ex., 28.IV.2016, JB, MA, PN, ŠP; **Bývalé Kopisty:** 2 ex., 25.V.2017, JB; **Polerady, pískovna BEST:** 2 ex., 16.VI.2017, JB, MA.

Potápka roháč (*Podiceps cristatus*) VU

Most, jezero Most: 70 ex. + 30 hnízd, 28.V.2012, JB.

Potápka rudokrká (*Podiceps grisegena*) NA

Most, jezero Most: 2 ex., 10.III.2015, JB; 1 ex., 28.XI.2017, JB, MA; **Polerady, pískovna BEST:** 1 ex., 12.IX.2017, JB, ŠP; 2 ex., 13.IX.2017, MA; 2 ex., 19.IX.2017, JB, MA; 2 ex., 22.IX.2017, JB, MA.

Potápka žltorohá (*Podiceps auritus*)

Most, jezero Most: 1 ex., 28.XI.2011, JB; 3 ex., 1.XII.2011, JB; 2 ex., 26.XI.2014, JB; 1 ex., 31.XII.2014, JB; 2 ex., 19.I.2015, JB; 1 ex., 3.II.2015, JB; 2 ex., 9.XII.2016, JB.

Potáplice severní (*Gavia arctica*)

Most, jezero Most: 3 ex., 2.XI.2011, JB; 1 ex., 20.XII.2011, JB; 1 ex., 23.VIII.2012, JB; 1 ex., 7.IX.2012, JB; 1 ex., 25.IX.2012, JB; 1 ex., 30.VIII.2013, JB; 2 ex., 30.I.2014, JB; 1 ex., 20.V.2014, JB; 1 ex., 20.XI.2014, JB; 1 ex., 31.XII.2014, JB; 1 ex., 28.I.2015, JB; 1 ex., 18.X.2015, JB; 1 ex., 28.XI.2015, JB, SE, ŠP; 1 ex., 10.V.2016, JB, SE, VT; 1 ex., 21.VI.2017, JB; 2 ex., 14.XI.2017, JB, MA, ŠP; 1 ex., 28.XI.2017, JB, MA.

Potáplice malá (*Gavia stellata*)

Most, jezero Most: 1 ex., 17.XII.2013, JB; 1 ex., 13.I.2014, JB.

Racek bouřní (*Larus canus*) RE

Most, jezero Most: 1700 ex., 17.XII.2014, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 15 ex., 21.III.2017, MA.

Racek chechtavý (*Larus ridibundus*) VU

Most, jezero Most: 2500 ex., 17.XII.2013, JB; 120 ex. + cca 40 hnízd + 30 pull., 7.VI.2017, JB, MA; **Bývalé Kopisty, rybník za seřad'ovacím nádražím:** 20 ex. + 5 hnízd, 19. V. 2017, JB;.

Racek (skupina druhů *Larus argentatus/cachinnans/michahellis*)

Most, jezero Most: 700 ex., 14.I.2017, JB, PN, SE, ŠP, VT; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 20 ex., 1.XI.2016, MA; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 11 ex., 12.XII.2017, JB, MA; **Polerady, pískovna BEST:** 1 ex., 27.VI.2017, MA.

Rybák černý (*Chlidonias niger*) RE

Most, jezero Most: 5 ex., 11.V.2011, JB; 1 ex., 3.VI.2011, JB; 2 ex., 13.IX.2013, JB; 9 ex., 22.V.2014, JB.

Slavík modráček středoevropský (*Luscinia svecica cyanecula*) EN

Most, jezero Most: 15 ex., 9.VI.2011, JB; 3 MM, 23.VIII.2012, JB; 10 ex., 11.IV.2012, JB; 3 ex., 15.V.2013, JB; 3 MM, 1.IV.2014, JB; 6 ex., 22.V.2014, JB; 1 ex., 15.IV.2015, JB; **Mariánské Radčice, rybník „Za pilou“:** 3 MM, 5.V.2015, JB; 2 ex., 10.IX.2015, JB; 10 ex., 6.IV.2016, JB; **Havraň, mokřad pod cukrovarem:** 1 ex., 13.IV.2016, JB; **Vteln, nádrž „Bettyňka“:** 1 M, 14.VI.2016, JB; **Polerady, pískovna BEST:** 1 juv., 18.VI.2017, JB, MA.

Sněhule severní (*Plectrophenax nivalis*)

Most, jezero Most: 1 M, 5.XI.2014, JB.

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*) EN

Most, jezero Most: 1 ex., 5.X.2011, JB; 1 ex., 2.XI.2011, JB; 1 ex., 31.I.2012, JB; 1 ex., 4.IX.2012, JB; 1 ex., 22.I.2013, JB; 1 ex., 26.XI.2013, JB; 1 ex., 31.XII.2014, JB.

Strnad zahradní (*Emberiza hortulana*) CR

Most, jezero Most: 2 ex., 2.X.2012, JB.

Sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*) EN

Most, jezero Most: 3 ex., 30.XII.2017, JB, MA, SE, VP, VT.

Ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*) VU

Nemilkov, keře cca 300 m s. od Nemilkovského rybn.: 4 ex. (1 pár + 2 juv.), 8.VI.2015, JB; Bývalé Židovice, Velebudická výsypka cca 2,5 km ssv od Polerad: 4 ex. (1 pár + 2 juv.), 20.VI.2017, JB.

Turpan černý (*Melanitta nigra*)

Most, jezero Most: 1 F, 8.I.2013, JB; 1 M, 10.X.2017, JB.

Turpan hnědý (*Melanitta fusca*)

Most, jezero Most: 4 ex., 15.XI.2012, JB; 2 ex. (1 M, 1 F), 22.I.2013, JB; 1 F, 19.II.2013, JB; 1 ex., 30.I.2014, JB; 2 ex. (1 M, 1 F), 11.III.2014, JB; 1 ex., 5.XI.2014, JB; 1 ex., 17.XII.2014, JB; 4 imm., 28.XI.2015, JB; 6 ex. (2 MM, 2 FF, 2 imm.), JB; 3 FF 14.I.2017, JB, PN, SE, ŠP, VT; 10 ex., 18.I.2017, JB, MA, ŠP; 3 imm., 12.XII.2017, JB, MA.

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*)

Most, jezero Most: 2 ex., 15.V.2012, JB; 1 ex., 26.VIII.2015, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 2 ex., 29.III.2017, JB, MA; **Polerady, pískovna BEST:** 1 ex., 8.VIII.2017, MA, 1 ex., 17.VIII.2017, JB.

Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*) EN

Most, jezero Most: 3 ex., 4.IX.2012, JB; 1 ex., 7.V.2014, JB; 7 ex. (2 ad. + 5 juv.), 24.VII.2014, JB; 1 ex., 19.V.2015, JB; 2 ex., 24.VII.2015, JB; 1 ex., 17.IV.2016, JB; **Vtelnno, nádrž „Betynka“:** 1 ex., 3.VIII.2015, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 1 ex., 29.IX.2016, MA; 2 ex., 21.III.2017, MA; 7 ex., 29.III.2017, JB, MA; **Polerady, pískovna BEST:** 1 ex., 26.VI.2017, MA.

Vodouš rudonohý (*Tringa totanus*) CR

Most, jezero Most: 2 ex., 24.IV.2012, JB; **Polerady, pískovna BEST:** 1 ex., 29.VIII.2017, JB

Vodouš šedý (*Tringa nebularia*)

Most, jezero Most: 6 ex., 14.VI.2011, JB; 2 ex., 29.IV.2014, JB; 1 ex., 24.VII.2015, JB; **Polerady, pískovna BEST:** 2 ex., 3.VIII.2017, JB, ŠP; 3 ex., 8.VIII.2017, MA; 2 ex., 29.VIII.2017, JB.

Vodouš tmavý (*Tringa erythropus*)

Most, jezero Most: 1 ex., 28.VIII.2014, JB; 1 ex., 24.IV.2017, JB, MA.

Volavka červená (*Ardea purpurea*) CR

Bývalé Kopisty: 1 imm., 4.X.2017, JB.

Výr velký (*Bubo bubo*) EN

Most, Špičák: 1 ex. + použité hnízdo, 2.V.2016, JB, MA, PN, ŠP; 1 ex., 27.III.2017, JB; 1 uhynulý pull. + 1 zchládlé vejce, 4.V.2017, JB, ŠP.

Zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*) EN

Most, jezero Most: 1 pár, 6.VI.2012, JB; 1 pár, 16.IV.2014, JB; 1 pár, 17.IV.2016, JB; 1 pár, 15.II.2017, JB; 3 ex. (1 M, 2 FF), 4.X.2017, JB; 2 FF, 5.XII.2017, JB; 1 M, 12.XII.2017, JB, MA; **Havraň, mokřad pod bývalým cukrovarem:** 2 MM, 12.V.2015, JB; 6 ex. (4 MM, 2 FF), 19.III.2017, JB; **Nemilkov, Nemilkovský rybník:** 1 M, 12.V.2015, JB; 2 MM, 13.IV.2016, JB, ŠP; 3 MM, 11.V.2016, JB; 2 MM, 17.V.2017, JB.

Závěr

Příspěvek předkládá údaje z pozorování 70 zajímavých ptačích druhů z Mostecké pánve v letech 2011–2017. Ptáci byli pozorováni na lokalitách, z nichž mnohé mají pro Mostecko typické mokřadní, rekultivované a ruderální biotopy. Velká pozornost je věnována zejména ptákům jezera Most, jimiž se autor zabývá dlouhodobě (BAŽANT 2014, 2015). Tato lokalita, měnící se postupně v průběhu pozorování, skýtá díky dosavadní nepřístupnosti pro veřejnost minimálně rušené útočiště pro mnoho druhů ptáků. Významná je především v zimním období, kdy se zde shromažďuje velké množství jedinců i druhů (MUSILOVÁ et al. 2014, 2016). Za zmínku stojí pravidelný výskyt např. turpana hnědého (*Melanitta fusca*, Obr. 1), hohola severního (*Bucephala clangula*), morčáka velkého (*Mergus merganser*), potáplice severní (*Gavia arctica*), velkého množství několika druhů racků (*Larus* spp.), orla mořského (*Haliaeetus albicilla*), a dalších druhů. Velmi vzácná a ojedinělá jsou pozorování např. husy indické (*Anser indicus*), husice liščí (*Tadorna tadorna*), turpana černého (*Melanitta nigra*), hoholky lední (*Clangula hyemalis*), morčáka prostředního (*Mergus serrator*), poláka kaholky (*Aythya marila*), bernešky bělolící (*Branta leucopsis*), potápky rudokrké (*Podiceps grisegena*), sněhule severní (*Plectrophenax nivalis*), sýkořice vousaté (*Panurus biarmicus*) a sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*). V hnízdním období lze u jezera Most pravidelně pozorovat bělořita šedého (*Oenanthe oenanthe*), vzácně lindušku úhorní (*Anthus campestris*), strnada zahradního (*Emberiza hortulana*) a jiné druhy. Za zmínku stojí také letní výskyt potáplice severní (*Gavia arctica*), hnízdiště racka chechtavého (*Larus ridibundus*) a dnes již zaniklá hnízdní kolonie potápky roháče (*Podiceps cristatus*).

Na mnoha místech Mostecké pánve se pravidelně vyskytují a hnízdí druhy jinde vzácné, např. bramborníček černohlavý (*Saxicola torquatus*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*), slavík modráček střevoevropský (*Luscinia svecica cyaneola*), konipas luční (*Motacilla flava*), na mokřadu „Bettyňka“ hnízdí silně ubývající potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*, Obr. 2). Z nepůvodních druhů se v mokřadních biotopech vyskytuje stále častěji husice nilská (*Alopochen aegyptiacus*). V případě husy indické (*Anser indicus*) se zřejmě jedná o ptáka uprchlého ze zajetí. Ze vzácných migrantů lze na Mostecku pozorovat např. orlovce říčního (*Pandion haliaetus*), různé druhy bahňáků – bekasinu otavní (*Gallinago gallinago*), jespáka bojovného (*Philomachus pugnax*), jespáka obecného (*Calidris alpina*), vodouše rudonohého (*Tringa totanus*), vodouše tmavého (*Tringa erythropus*) a jiné.

Literatura

- BARTHEL P. H. & DOUGALIS P. (2011): *Ptáci Evropy. Určovací atlas*. – J. Ševčík, Plzeň. 191 pp.
- BAŽANT J. (2014): Vodní ptáci na jezeře Most. – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, Most, řada přírodovědná, 35/36: 59–94.
- BAŽANT J. (2015): Vodní ptáci na jezeře Most v období 2013–2015. – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, Most, řada přírodovědná, 37: 61–80.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & NĚMEC M. (2017): Červený seznam ptáků České republiky. – *Příroda*, Praha, 34: 107–154.
- MUSILOVÁ Z., MUSIL P. & PROKEŠOVÁ E. (2014): Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2013. – *Aythya*, Praha, 5: 14–26.
- MUSILOVÁ Z., MUSIL P. & PROKEŠOVÁ E. (2016): Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2015. – *Aythya*, Praha, 6: 15–26.
- SVENSSON L., MULLARNEY K. & ZETTERSTROEM D. (2012): *Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu*. – J. Ševčík, Plzeň. 447 pp.
- VINICOMBE K., HARRIS A. & TUCKEROVÁ L. (2016): *Příručka k určování ptáků*. – J. Ševčík, Plzeň. 396 pp.

Obr. 1. Turpan hnědý (*Melanitta fusca*). Most, jezero Most. Foto M. Anderle.
Fig. 1. Velvet Scoter (*Melanitta fusca*). Most, Most lake. Photo by M. Anderle.

Obr. 2. Potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*). Vtelno, mokřad „Bettyňka“. Foto M. Anderle.
Fig. 2. Black-necked Grebe (*Podiceps nigricollis*). Vtelno, „Bettyňka“ wetland. Photo by M. Anderle.